

MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI
DEPARTAMENT WYCHOWANIA I EDUKACJI WŁĄCZAJĄCEJ

Warszawa, 12 lipca 2021 r.

DWEW-WWPB.053.3.2021.KJ

Szanowna Pani,

odpowiadając na petycję, przekazaną do Ministerstwa Edukacji i Nauki za pośrednictwem poczty elektronicznej, uprzejmie informuję.

Od dnia 1 września 2018 r. z przepisów wynika wprost obowiązek zatrudniania nauczycieli w jednostkach oświatowych na podstawie umowy o pracę.¹ Przepis ma zastosowanie w przypadku zatrudniania wszystkich nauczycieli, niezależnie od zajmowanego stanowiska czy wymiaru zatrudnienia również nauczycieli: pedagogów, psychologów, logopedów oraz terapeutów pedagogicznych.

Uregulowanie sposobu zatrudniania nauczycieli w szkołach i placówkach dokonane zostało w celu zapewnienia odpowiedniej jakości procesu nauczania w tych jednostkach, bezpieczeństwa uczniów i wychowanków, a także w trosce o zapewnienie nauczycielom tych jednostek możliwości korzystania z uprawnień pracowniczych. Do prowadzenia zajęć w szkołach i innych placówkach, nierzadko nawiązywane są z nauczycielami umowy cywilnoprawne, których istota z jednej strony nie jest dostosowana do charakteru pracy nauczyciela, z drugiej zaś ogranicza możliwość korzystania przez nauczycieli z uprawnień pracowniczych. Prowadzenie zajęć w szkole wiąże się natomiast z koniecznością osobistego świadczenia przez nauczyciela umówionego rodzaju pracy, w określonym miejscu i w określonych godzinach, w sposób ciągły, jak również niezbędne jest, aby wykonywane zadania były poddane bieżącemu nadzorowi. Charakter tej pracy przesądza zatem, że zatrudnienie nauczycieli nosi cechy stosunku pracy i powinno być dokonywane na podstawie umowy o pracę. Nie jest bowiem dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy określonej powyżej (art. 22 § 1 *Kodeksu pracy*²).

Zmiana została dokonana w celu zapewnienia właściwej realizacji przepisów ustawy *Prawo oświatowe*³, które określają wymagania, jakie musi spełniać szkoła. Odstąpienie od wymogu zatrudniania nauczycieli posiadających wymagane kwalifikacje dopuszczalne jest jedynie w ograniczonym zakresie, w uzasadnionych przypadkach. Za zgodą kuratora oświaty, do prowadzenia zajęć rozwijających zainteresowania może zostać zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć. Natomiast za zgodą organu

¹ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. *Karta Nauczyciela* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2215, oraz z 2021 r. poz. 4);

² Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks pracy* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320);

³ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082 i 762);

prowadzącego może nastąpić zatrudnienie osoby posiadającej przygotowanie zawodowe uznane przez dyrektora szkoły lub placówki za odpowiednie do prowadzenia zajęć z zakresu kształcenia zawodowego.

W świetle obowiązujących przepisów, właściwa organizacja pracy szkoły wiąże się co do zasady z koniecznością zatrudniania przez szkoły nauczycieli posiadających wymagane kwalifikacje, a nie specjalistów nie mających przygotowania pedagogicznego. Rozwiązanie takie nie gwarantowałoby bowiem dyrektorowi szkoły możliwości odpowiedniego nadzorowania osób świadczących takie usługi, jak również nie zapewniałoby bezpieczeństwa dzieciom pozostającym pod opieką osób realizujących daną usługę. Przewidziane dla nauczycieli w ustawie – *Karta Nauczyciela*⁴ wymogi dotyczące niekaralności za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, czy też nieprowadzenia wobec nauczyciela postępowania karnego w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, nie znajdują zastosowania w przypadku zawarcia z nauczycielem umowy cywilnoprawnej, czy też zatrudnienia proponowanych specjalistów.

Reasumując, dla zapewnienia w szkołach odpowiedniej jakości prowadzonych zajęć oraz bezpieczeństwa uczniów i wychowanków niezbędne jest zatrudnianie tylko nauczycieli posiadających wymagane kwalifikacje.

Jednocześnie należy zauważyć, że przepis art. 10a ustawy – *Karta Nauczyciela* nie będzie miał zastosowania w przypadku zatrudnienia do prowadzenia zajęć osób, o których mowa w art. 15 ust. 2, 3 i 6 ustawy – *Prawo oświatowe*, tj. osób niebędących nauczycielami, posiadających przygotowanie uznane przez dyrektora przedszkola lub szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć. Przepis art. 10a ustawy – *Karta Nauczyciela* nie będzie miał również zastosowania w przypadkach, w których obowiązujące przepisy nie wymagają zatrudnienia nauczyciela posiadającego wymagane kwalifikacje. Dotyczy to np. stanowisk przez panią proponowanych. Przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych niedostosowanych społecznie zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁵ przewidują, iż zajęcia z uczniami mogą prowadzić nie tylko nauczyciele, ale również specjaliści. Decyzja o zatrudnieniu określonego specjalisty w szkole należy do kompetencji dyrektora szkoły i podejmowana jest odpowiednio do zdiagnozowanych potrzeb. W przypadku zatrudnienia w szkole osób, które są specjalistami a nie nauczycielami, nie mają zastosowania w żadnym zakresie przepisy ustawy – *Karta Nauczyciela*.

Jednocześnie informuję, że MEiN aktualnie nie są prowadzone prace legislacyjne dotyczące włączenia do zawodu nauczyciela osób mających inne uprawnienia zawodowe. W przypadku podjęcia prac koncepcyjnych nad nowymi rozwiązaniami, zgodnie z procedurą, powstanie stosowny projekt, który zostanie przekazany do m.in. konsultacji społecznych. Z projektami aktów prawnych,

⁴ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. *Karta Nauczyciela*;

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych niedostosowanych społecznie zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1578);

w tym wydawanych przez Ministra Edukacji i Nauki⁶ można się zapoznać na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny <https://legislacja.gov.pl/> Jednocześnie uprzejmie informuję, że w świetle obowiązujących przepisów⁷ przez przygotowanie pedagogiczne, będące niezbędnym składnikiem szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli należy rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną – w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin.

Ministerstwo będzie monitorowało i analizowało funkcjonowanie w praktyce przepisu art. 10a ustawy – *Karta Nauczyciela*, ze zwróceniem szczególnej uwagi na pojawiające się ewentualne problemy. Wyniki tych analiz posłużą do rozważenia ewentualnej nowelizacji tego przepisu.

Ponadto informuję, że tematyka wymieniona w punkcie 3 petycji jest już obecna w obowiązującej podstawie programowej i obejmuje uczniów na każdym etapie edukacyjnym (cele kształcenia i treści nauczania wyznacza podstawa programowa określona w rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej⁸).

Na I etapie edukacyjnym, obejmującym klasy IV-VI, realizowany jest przedmiot edukacja dla bezpieczeństwa. Edukacja dla bezpieczeństwa służy przygotowaniu uczniów do właściwego zachowania oraz odpowiednich reakcji w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia. Przedmiot obejmuje różnorodne treści kształcenia z zakresu bezpieczeństwa państwa, treści dotyczące organizacji działań ratowniczych, edukacji zdrowotnej i pierwszej pomocy.

Bezpieczeństwo państwa pojmowane jest jako obszar wiedzy, który wyjaśnia mechanizmy zapewnienia ładu, porządku, stabilności społeczności ludzkich, a także towarzyszących temu koncepcji, metod i form postępowania. Kształcenie, w ramach przygotowania do działania w stanach nadzwyczajnych, ma charakter interdyscyplinarny, nastawiony na skuteczne działanie i radzenie sobie poszczególnych jednostek w sytuacjach określonych zagrożeń.

Jedną z najważniejszych umiejętności zdobywanych w szkole jest umiejętność udzielania pierwszej pomocy. Już na wczesnym etapie edukacji należy wprowadzić zagadnienia związane z ochroną zdrowia i życia: ocenę

⁶ pod linkiem urzędu: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/prawo-i-legislacja2>

⁷ § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2020 r., poz. 1289);

⁸ W przedszkolu i szkole podstawowej obowiązuje podstawa programowa uregulowana w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, ze zm.); w szkołach ponadpodstawowych (od 1 września 2019 r.) stosowana jest podstawa programowa uregulowana w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 30 stycznia 2018 r. w sprawie kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, ze zm.);

bezpieczeństwa miejsca zdarzenia, rozpoznanie potencjalnego zagrożenia życia na podstawie prostych objawów, skuteczne wezwanie pomocy, podejmowanie wstępnych czynności ratujących życie.

Najważniejszym celem kształcenia w szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia.

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej ma na celu m.in.:

- 1) wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- 2) formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- 3) kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość.

Zadaniem szkoły jest wzmocnienie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych, przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat. Szkoła dba o wychowanie dzieci i młodzieży w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka, kształtuje postawę szacunku dla środowiska przyrodniczego, w tym upowszechnia wiedzę o zasadach zrównoważonego rozwoju, motywuje do działań na rzecz ochrony środowiska oraz rozwija zainteresowanie ekologią.

W zakresie edukacji ekologicznej odpowiednio do wieku i możliwości poznawczych uczniów zawarta została problematyka związana z ochroną przyrody, ochroną zwierząt, rolą człowieka w zrównoważonym gospodarowaniu zasobami naturalnymi i właściwą postawą wobec środowiska naturalnego.

Już na etapie przedszkolnym dzieci, realizując treści z zakresu emocjonalnego obszaru rozwoju dziecka, uczą się dostrzegania, że zwierzęta posiadają zdolność odczuwania oraz przejawiania w stosunku do nich życzliwości i troski.

W odniesieniu do najmłodszych uczniów szkoły podstawowej (klasy I-I) nacisk położono na kształtowanie postawy szacunku dla środowiska przyrodniczego, rozwijanie umiejętności obserwacji faktów, zjawisk przyrodniczych, społecznych i gospodarczych oraz umiejętności rozumienia środowiska przyrodniczego.

W zakresie emocjonalnego obszaru rozwoju uczeń w klasach I-I szkoły podstawowej powinien opanować umiejętność rozumienia odczuć zwierząt, wyrażania tych stanów za pomocą wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz różnorodnych artystycznych form wyrazu.

Ucniowie klas IV-VI realizują treści nauczania z zakresu edukacji przyrodniczej, w tym zagadnienia dotyczące różnych aspektów tematyki poświęconej zwierzętom na lekcjach przyrody, biologii, geografii, języka obcego nowożytnego.

Ponadto w podstawie programowej etyki zawarty został dział Człowiek wobec przyrody, który wskazuje m.in., że przyroda jest dobrem (wartością), które należy

chronić, że nie należy traktować zwierząt w okrutny sposób. Uczniowie zapoznają się również z przykładami właściwego traktowania zwierząt.

Postulowane zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa publicznego, pomocy osobom i zwierzętom potrzebującym są w odpowiednio szerszym zakresie uwzględnione w podstawie programowej dla szkół ponadpodstawowych⁹.

Należy też podkreślić, że treści nauczania z podstawy programowej nauczyciele rozwijają i doprecyzowują w swoich programach nauczania¹⁰. Prawem każdego nauczyciela jest też dokonanie swobodnego wyboru metod nauczania i pomocy dydaktycznych odpowiadających jego koncepcji dydaktycznej.

Równocześnie uprzejmie informuję, że od roku szkolnego 2020/2021 wprowadzono dodatkowo obowiązek realizacji, podczas zajęć z wychowawcą, zagadnień dotyczących istotnych problemów społecznych: zdrowotnych, prawnych, finansowych, klimatycznych i ochrony środowiska,¹¹.

Wprowadzona zmiana wynika z dostrzegania istotnych problemów społecznych, które w szczególności powinny być podkreślane i omawiane podczas zajęć z wychowawcą w szkole każdego typu. Realizacja powyższej tematyki może się odbywać z udziałem zaproszonych specjalistów w danej dziedzinie, wolontariuszy, przedstawicieli stowarzyszeń i innych organizacji, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły

Niezależnie od tego, szkoła zawsze może zorganizować dodatkowe zajęcia edukacyjne o przedmiotowej tematyce.

Wobec powyższego, Ministerstwo Edukacji i Nauki nie planuje obecnie wprowadzania nowych przedmiotów/zajęć oraz zwiększania obowiązkowej liczby godzin zajęć edukacyjnych, uznając wymagania określone w cyt. powyżej podstawach programowych, jak również obowiązujące regulacje umożliwiające na poziomie szkoły zwiększenie liczby zajęć, za wystarczające i aktualne.

Z poważaniem

Wawrzyniec Roch Kowalski
Zastępca Dyrektora
/ – podpisany cyfrowo/

⁹ Podstawa programowa określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, ze zm.);

¹⁰ Art. 22a ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327, ze zm.);

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 czerwca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2020 r. poz. 1008).